

Újvárad

Ára 9,50 lej, 750 ft

IRODALOM / MŰVÉSZET / TÁRSADALOM / KULTÚRA

Tompa Andrea
Az elhallgattatás
gyakorlata

Hegyi Réka
Postcovid Nóra

Kőrössi P. József
Eörsi
– csakazértis 90

2021
Június

1978-ban ülünk, ül egy váradszőlősi lakás, akkor még Kovácsék, később Ara-Kovács Attilaék konyhájában a földön, hátát a konyhaszekrénynek támasztja és mesél. Börtönélmények, Lukács, Déry első kézből (rájuk nézve lesújtóan is). Évek múlva szamizdatokat csempész át a határon, visszafelé kéziratokat számos alkalommal, amelyek ott aztán meg is jelennek.

1979 júniusában a Fradi kocsmában ebédelünk Pesten. Előtte a Magvető pénztárában kifizetik *Ürügyeim* című (évekig elfektetett) kötete honoráriumának előlegét – negyedik alkalommal, így halogatva a megjelenését. Most vagyok, huszonhat évesen először külföldön. Nekem ez lesz majd Magyarország.

Megyünk Nagyvárad felé két kocsival a négyesen. Írók, negyven és ötven felé, ő rövidesen hetven. Háy János, Kemény István, Peer Krisztián,

Hetvenedik születésnapján, amikor már égtek a reflektorok, mintha kiszámította volna, megjelent TGM, a huszonöt éves ellenfél. Láttad, itt volt Gazsi – mondja tele szájjal, pezsgővel a kezében, szendvicsmorzsával az ajka sarkában elégedetten. Ezt tisztelem benne. Elment idő előtt, mondom neki. Ezért, látod, még jobban tisztelem.

Marhanyelvet főz. Hatalmas darab. A hagymaillatú léből kiemeli, asztallapon nyeseget belőle. Még nincs kész, nagyon finom lesz, mondja. Mondd a szemembe, mondom. Még nincs kész! – a szemembe mondja.

Ady lelkiismerete és egészséges indulata, Karinthy közveszélyesen örült humora, Kosztolányi bénító nyelvi ereje és egy kompromisszumra képtelen **Eörsi** – legyen képzavar – észjárása tombol a publicisztikádban, – hallhatta tőlem vagy tizenöt évvel halála előtt. Ezt közölnöd kellene másokkal is, mondta. Senki sem tudja rajtam kívül, miért lehetek az, aki vagyok.

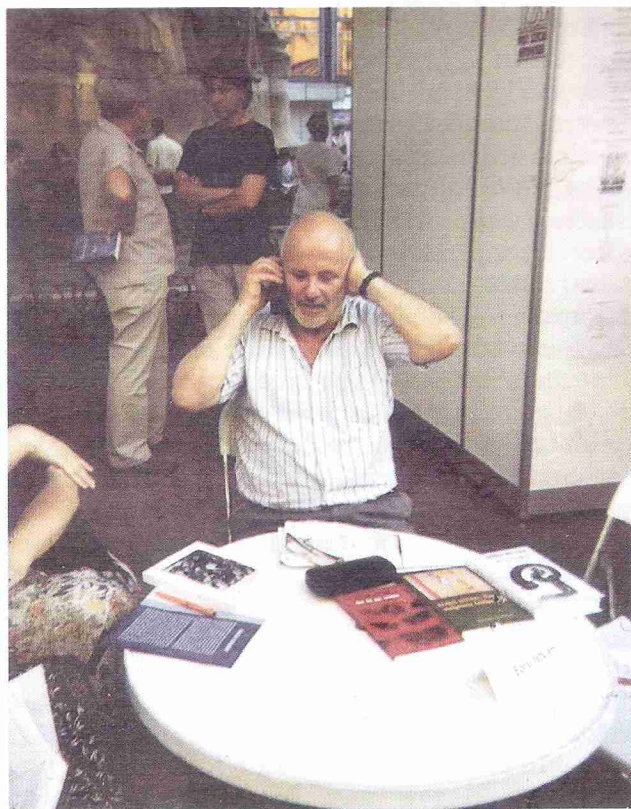
Kőrössi P. József Eörsi – csakazértis 90

Előhívás

KÖRÖSSI P. JÓZSEF költő, könyvkiadó (Nagyvárad, 1953), a Noran Libro könyvkiadó vezetője. Márkházán él.

Péterfy Gergely, Podmaniczky Szilárd, és az egyetlen nő – író – közöttünk, Karafiáth Orsolya. Vezess ki a városból, te tudod, hol akarsz kimenni, mondja. Kocogunk, hosszú a kocsisor, hátra-hátranéznek, kitör, hosszan előz, megy mint a meszes, kockázta, eltűnik a szemünk elől. Ezért a stílusáért kapható néhány év börtönnel az összes halálos ítéletét megúszhatná – mondja valaki. Cegléd előtt bevár. Miért csinálod? Nem veled csinálom, nem bírok menni senki mögött. Cammogni csak akkor van bátorságom, ha nincs előttem senki.

Sportot űzött abból, hogy barátait magára haragítsa. *Ha listát vezet azokról, akik még nincsenek rajta, egyszer majd megmutatja.* Talán úgy gondolja, hogy aki mögötte van, arra nem kell haragudni. Tele van jól titkolt szeretettel, mint gyermek döntés előtt, felnőtt és felnőtt között. Lehet-e úgy élni, ahogy nem érdemes? Szabad-e?

Eörsi István a Vörösmarty téri standnál az Ünnepi Könyvhéten, a kilencvenes évek derekán

Írók Váradon, balról jobbra Gittai István, **Eörsi István**, Podmaniczky Szilárd, Peer Krisztián, Péterfy Gergely, Kemény István

Nem fogja megbocsátani, hogy amíg ő éveig börtönben ült, addig mások kis és nagy szövetséget kötöttek a megtorló hatalommal. Eltek, alkudtak és megalkudtak. Harcoltak, szerettek, megaláztak, megaláztattak. Nem alkottak és alkottak is. Szeretve voltak és lettek.

Barátai uralma alól felszabadult, ellenségei számát élvezettel szaporította. Félnék ma is tőle, pedig már szerethetnék.

Amikor a *Szögek* általa válogatott, gyűjteményes kötetének kéziratát olvastam, megismertem. Húsz évvel azután, hogy először találkoztunk. Ráéreztem az érzelmeire. Nem is csak az érzelmekre, sokkal inkább arra, hogy érzelmes *is* tud lenni. Meglepődött, hogy nálam ilyen sokáig tartott annak a felismerése, ami miatt neki önmaga előtt olykor szégyenkeznie kell.

Te jó ég! Ő, aki mindent kiterget, az egyetlen közöttetek, aki nap mint nap vörös szemekkel néz szembe vörös ifjúkorával, ezzel egyidőben verssorok és élesre töltött metaforák mögött bujkál és rejtőzködik? Túl voltam már a börtönkönyvén, Gombrowiczon, a *Jóbok könyvén*, kevés drámáján, legjobb műveinek cincálásán. Minden kezembe kerülő publicisztikáját azért olvastam és olvasom, hogy fölláztson, és ugyanazzal a lenyűgöző indulattal megnyugtasson. Hogy izgalomban tartson, hogy szerethessem és dühönghessek. Ő volt az, aki az észreveendőt észreveszi – helyettem és helyetted is; legyen az egy törté-

net, egy gondolat, ami történetesen még nem az övé, egy esendő emberé a gondolatban. Nem lehet tunyaságon kapni. Ha marni kell, akkor ő mar helyetted is. Ha simogatni kell, helyetted nem feltétlenül simogat. Őrzi a házat (majdnem hazát írtam), benne a pengeéles gondolatot. Kaparja a kerítést (pedig helyből átugorhatná, mint egy kölyökpuli) és sohasem ugat járókelőre. Talán csak Tandori Dezsőt nem bántotta, meg se csípte. Pedig a nagyvadakat és a szenteket is kószoltatta.

Vitáival nagygyá tett és átmentett közös jövőnk számára jónéhány kisstílu újkori fasisztát is.

Marosvásárhelyen egy szállodaszobában laktam vele. Egy este kimaradt, hajnalban jött haza megrendülten. Az éjszakát Gálfalvi Györggyel töltötte, többek között Páskándi Gézáról, meg a marosvásárhelyi pogromról beszélgettek kocsmákban, majd onnan kiszorulva, parki padokon. Mikor a nagy bajuszát megláttam, hangját először meghallottam, nem hittem, hogy ezzel az emberrel megbarátkozom – mondta. Együttlétük némely kivételes pillanatán másnap, harmadnap sem tudott napirendre térni.

A Bolyai utcai szuterén könyvüzletben Székely János gyűjteményes verseskönyvét adták a kezébe. Megnézem, mit írt ötvenhatban, – mondta – aztán eldöntöm, megveszem-e. Elvonult. Elolvasta. Megvette.

